

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα

του τόπου μας

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΑΠ. ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗΣ,
δάσκαλος - λαογράφος

**Αγαπητοί αναγνώστες
καλημέρα σας και καλό μήνα!**

Ο Μάρτης, που μπήκε τώρα και λίγες μέρες (αρχή της βδομάδας) είναι, για την ώρα, σχετικά ήπιος καιρικά. Ευχή μας: Να βρέχει όποτε θέλει· ν' αποφεύγει όμως καταστροφές και ζημιές, γιατί οι καιροί είναι δύσκολοι, λογιών τω λογιών...

Πολλές και μεγάλες οι γιορτές μέσα στον Μάρτη και οι θρησκευτικές και οι εθνικές, και βέβαια: οι τοπικές!

Για ώρας, στεκόμαστε στην αυριανή (7/3) **μεγάλη επέτειο της Επανάστασης του Θερίσου (1905 - 2015)**, θυμίζοντας ιδιαίτερα στους νεώτερους αναγνώστες μας λίγα ιστορικά στοιχεία, που τα κρίνουμε απαραίτητα. Σημειώνουμε λοιπόν ότι:

«Στις 10 Μαρτίου του 1905 ο Ελευθέριος Βενιζέλος, επικεφαλής σημαντικής μερίδας της αντιπολιτευτικής κινήσεως, κήρυξε στο χωριό Θερίσιο, στους πρόποδες των Λευκών Ορέων, ένοπλο επαναστατικό κίνημα. Στο πλευρό του, ως μέλη της Επαναστατικής Τριανδρίας, συμπαραιτάσσονταν ήδη ο Κων/νος Φούμης και ο Κων/νος Μάνος.

Χίλιοι περίπου άνδρες, οι μισοί ένοπλοι, συνιστούσαν την κύρια επαναστατική δύναμη, ενώ παράλληλα, οι διασκορπισμένοι οπαδοί του κινήματος επιχειρούσαν να το ενισχύσουν ηθικά ή και να δημιουργήσουν επαναστατικές εστίες και στα υπόλοιπα διαμερίσματα της χώρας. Ηγετικές προσωπικότητες του τόπου, με πρώτο τον Ι. Σφακιανόκη, εμφανίζονταν, με δηλώσεις ή και δημόσιους λόγους, αλληλέγγυοι προς τους κινηματίες.

Η σύνδεση της επαναστατικής εκτροπής με τις πολιτικές εξελίξεις των ετών 1901 - 1905 είναι άμεση -όχι μόνο προβαλλόταν ως βασικός σκοπός της εξεγέρσεως η προώθηση της ενωπικής λύσεως, την οποία δεν είχε πετύχει να εξασφαλίσει ο ύπατος αρμοστής παρά τις εξαιρετικές προσπάθειές του, αλλά και τα αίτια της συνάπτονταν με την επιτεινόμενη εσωτερική κρίση...»¹

Στην επαναστατική συνέλευση της 11ης Μαρτίου κηρύχθηκε η Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα και υψώθηκε η Ελληνική Σημαία!

Ο Ελευθ. Βενιζέλος, φυσικός αρχηγός του νέου αυτού επαναστατικού κινήματος, ανέλυσε με σαφήνεια την πολιτική κατάσταση της Κρήτης, σε πανηγυρικό λόγο, που εξεφώνησε στα Κεραμειά στις 25 Μαρτίου 1905, με την ευκαιρία της εθνικής επετείου, όπου μεταξύ των άλλων είπε:

«...Εδέχθημεν τον Υπατον Αρμοστήν μόνον ως κομίζοντα τον αρραβώνα της Ενώσεως της Κρήτης μετά της Ελλάδος. Αλλ' ο αρραβών διήρκασε τόσον πολύ, ώστε το στάδιον της μνηστειάς κατήντησεν απεχθές, καθ' όσον δεν επήλθεν η πρόδοδος η προσδοκωμένη και συμφυής προς την απόκτησιν της Ελευθερίας. Υπό το απεχθές τούτο καθεστώς παρενεβλήθησαν παρεξηγήσεις αίτινες το κατάστησαν απεχθέστερον. Καθ' έκαστον ταξίδιον του Πρίγκιπος επιστεύετο ότι θα γίνει η Ένωσις. Παρήλθον ήδη έξι έτη. Ητο φυσικόν ο Κρητικός Λαός να προσφύγει άπαξ έτι εις τα όπλα, όπως καταστήσει εναργεστέραν την ανάγκην της εθνικής του αποκαταστάσεως...»²

Αυτή είναι η επίσημη κατάθεση της Ιστορίας πάνω στο θέμα. Και τώρα μια φοβερή σελίδα! Δανειζόμαστε και πάλι τρεις γραμμές από την **"Ιστορία της Κρήτης"** του **Θεοχ. Δετοράκη** (σελ. 446), που λένε:

«...Η έκρηξη και η στερέρωση της Επανάστασης καταθορύβησε, όπως ήταν φυσικό, τον Πρίγκιπα και το περιβάλλον του. Οι σύμβουλοί του τον παρέσυραν στη λήψη σπασμωδικών και αφυκολόγητων μέτρων. Εδωσε στους επαναστάτες προθεσμία 36 ωρών να καταθέσουν τα όπλα.

Όταν η προθεσμία αυτή πέρασε, κήρυξε, με την έγκριση των Μεγ. Δυνάμεων, τον στρατιωτικό νόμο, ενώ η Κρητική Βουλή, που ελεγχόταν από τον ίδιο, ψήφισε τον νόμο "περί ιδρύσεως σώματος δημοφρουρών". Έτσι τα πράγματα προχωρούσαν προς εμφύλιο πόλεμο,

Αφιέρωμα στην αυριανή επέτειο του Θερίσου

Το Θέριο την εποχή της Επανάστασης.

Ο Ελευθ. Κ. Βενιζέλος στο Θέριο, στα 1905.

Λιθογραφία που κυκλοφόρησε στην Ελλάδα περί το 1910.

αφού στην Κρήτη υπήρχαν ήδη δύο κυβερνήσεις, του Αρμοστή και των Επαναστατών του Θερίσου...»³

Ο αλληλοσπαραγμός διπλ. «*υπό τας διαταγάς του επισήμου κράτους...*».

Η εξέλιξη των γεγονότων είναι γνωστή σε όλους μας. Έτσι από τις 10 του Μάρτη του 1905 και πέρα, εμείς θα σταθούμε στα συμβάντα της 12ης του Σεπτεμβρίου του επόμενου χρόνου (1906).

Από τον πλούτο που κλείνουν μέσα στους θαυμάσιους στίχους των, οι σχετικές ρίμες -για τις οποίες έχουμε δημοσιεύσει εκτενές μελέτημά μας στην ετήσια έκδοση του Δήμου Χανίων "Ελωττώ", τομ. 11 (2006), σελ. 123 - 164, υπό τον τίτλο: **"Πρόσωπα και γεγονότα της Επανάστασης του Θερίσου, στη Λαϊκή Ποίηση της Κρήτης"** -θα θυμήσουμε- με την ευκαιρία των αυριανών εορτασμών της εφετινής επετείου της **Επανάστασης του Θερίσου (10-3-1905)** στους αναγνώστες μας το εμπνευσμένο ιστορικό ποίημα του αείμν. **Ι. Παντελάκη (ή Παντελογιάννη) από την Κάινα Αποκορώνου** με τον τίτλο: **"Η αναχώρηση του Πρίγκιπος"**.

«Σαν συννεφιάσει ουρανός δεν δείχν' αποσπερτής,
Ακούσετε πως έφυγε ο Πρίγκιπας της Κρήτης.
Η Ευρώπη αποφάσισε προνόμια να δώσει,
Προς χάριν του Κινήματος τον τόπον να γλυτώσει.
'Κείνα που με τον Αρχηγόν είκανε μιλημένα,
Μ' υπογραφήν οι Πρόξενοι του τάχανε ταμένα.
Μερκά βλέπε ο Πρίγκιπας πως τα περιορίζουν
Και τα χαλιναρόσκοινα βαρεία πως του κορδίζουν.
Πάντα 'θελε Δεσποτισμόν και Απολυταρχίαν,
Μα η Ευρώπη ένοιωσε την τόσην αδικίαν,

Η τριανδρία του Θερίσου Κ. Φούμης, Ε. Βενιζέλος, Κ. Μάνος.

για τούτο του αφείρεσε μερικά προνόμιά του, γιατ' ελυπήθη τον λαόν να καίγεται η καρδιά του. Τον είπανε ως Αρχονίας πρέπει για να καθίσει και κείνα όπου έκανε πρέπει να παραιτήσεται. Η Ευρώπη όσα έδιδε εις του Βλαστού τα πάει. Δίδει τον τα με ευγένειαν, του λε να τα διαβάσει κι αν βλέπη πως τ' αρέσουνε να του τα υπογράψει- αμέσως ως τα διάβασε επόνεσε η ψυχή του, στον Πρόξενον εδήλωσεν για την παραίτησίν του, του λεν κι οι άλλοι Πρόξενοι για την παραίτησίν του, αμέσως την εδέχοντα με την υπογραφήν του. Αμέσως την υπέγραψε σαν μέλι των την δίδει. Μα αμέσως το μετάνιωσεν του 'φάνη σαν το ξύδι. Ευθύς λείει εις τσοι φίλους του πολέμου να σηκώσουν, τον κόσμο να τρομάξουνε ίσως τότε στυλώσουν. Σ' τσι δώδεκα του Σεπτεμβριού τ' όμορφο παλληκάρι, νύκτα πο τα Νταμπακαριά σαν το φονιά βαρκάρι...»⁴

Αύριο Σάββατο (7/3) το πρωί: **Αρχιερατική Θεία Λειτουργία, στην εκκλησία της Παναγίας του Θερίσου**, όπου θα 'μαστε όλοι εκεί- και μετά την απόλυση και την ευλογία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κυδωνίας και Αποκορώνου κ. Δαμασκηνού, θα παρακολουθήσουμε **ευθύς αμέσως την όλη τελετή για την ιστορική επέτειο**, όπως, τόσον ωραία την έχουν οργανώσει οι αρμόδιοι φορείς του τόπου μας: **Αντιπεριφέρεια Χανίων, Δημοτική Αρχή Χανίων και Γενική Δ/νση του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και Μελετών "Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος"**.

Χρέος μας η προσέλευση και συμμετοχή μας για την οφειλόμενη τιμή στην ιστορική επέτειο, στους πρωτεργάτες και τα μέλη της Επαναστατικής Τριανδρίας: **Ελευθ. Βενιζέλο, Κων/νο Φούμη και Κων/νο Μάνο και βέβαια τον λαό μας**, που ακολούθησε το ένοπλο αυτό επαναστατικό Κίνημα, με απερίγραπτο ενθουσιασμό!

Εδώ όμως σας αφήνουμε για σήμερα- τα ξαναλέμε -συν Θεώ- την άλλη εβδομάδα- ως τότε γεια σας και καλό Σαββατοκύριακο.

Παραπομπές βιβλιογραφικές:

1. Εκδοτικός Αθηνών: "Ιστορία Ελλν. Έθνους", τομ. ΙΔ', σ. 209.
2. Θεοχ. Δετοράκη: "Ιστορία της Κρήτης", 1986, σ. 445, κ.ε.
3. Θεοχ. Δετοράκης: "Όπ. παραπάνω, σ. 446
4. Ι. Παντελάκης: "Ιστορικό ποίημα Αρμοστέας", Χανιά, 1907, σ. 28 κ.ε.